

Культура 09

04-18-2026

Тиждень #28

Лекція #12б.

Дерев'яна архітектура: регіональні типи.
(початок – закінчення)

Завдання (з книжки *Українська Культура I*):

Прочитати:

Лекція #13.

Новітній український національний стиль (модерн).
ст. 196-200
(стара книжка ст. 189-193)

Виконати:

«Закріплення» питання 1-5 на ст. 199 в книжці *Українська Культура I*.
(стара книжка ст. 192)

НОВІТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СТИЛЬ (МОДЕРН)

Потужний зріст національного руху і розквіт української культури наприкінці 19 та початку 20 століття позначився і в архітектурі. Немалу роль відіграло розбуджене зацікавлення народним мистецтвом і національними традиціями.

Українські архітектори поставили собі ціль створити український національний стиль архітектури. Основою для цього мали послужити різноманітні традиції українського будівництва у минулому. Найбільше використовувано елементи сільського дерев'яного будівництва та елементи козацького бароко. Ці два джерела вважалися найкращими і найбільш характерними виявами духа українського народу.

Найбільшу роль в творенні т. зв. українського національного стилю відіграв Василь Кричевський, який походив із Харківщини. Він був один із перших, що взялися до цього. А залишився він промотором національного напрямку впродовж свого життя попри те, що його часто цькували влада і ворожі критики, які бажали занепад автентичної української культури. Недаром В. Кричевського вважають батьком українського національного стилю.

Найкращий і найвизначніший його архітектурний твір — це будинок Земства у Полтаві. Сьогодні це краєзнавчий музей. Коли будинок був поставлений на початку 20 століття, то викликав велике зацікавлення, бо вважався початком модерного відродження української архітектури.

Кричевський використав елементи українського народного будівництва в оформленні зовнішнього вигляду будинку: дахи з заломами, вежі за стилем дерев'яних дзвіниць із пірамідними дашками, шестикутні (трапеційної форми) двері й віконця, фасади прикрашені керамічними плитками-кахлями з народними. А в середині створив немов святиню українського народного мистецтва — різблені на народний зразок двері та рами вікон, декоративні смуги з народними візерунками, що тягнуться стінами зал, настінні розписи з народними мотивами і т.п.

Василь Кричевський також є архітектором Меморіального Музею на могилі Шевченка в Каневі.

3. Інші визначні представники національного стилю в архітектурі були:

- ПАВЛО АЛЬОШИН. Його найбільш відомий твір це колишній Педагогічний Музей у Києві (сьогодні Будинок Учителя), що служив приміщенням Центральної Ради в 1917–18 роках.
- ДМИТРО ДЯЧЕНКО спроектував будинок Сільськогосподарської Академії у Києві, використовуючи для цього елементи козацького бароко. За цей будинок радянська влада закинула Дяченкові націоналізм.
- ОПАНАС СЛАСТЬОН (визначний маляр) створив ряд проектів шкіл в українському стилі.
- СЕРГІЙ ТИМОШЕНКО створив понад 400 церков, залізничних станцій, приватних домів тощо в Україні та в Канаді.
- ІВАН ЛЕВИНСЬКИЙ спроектував ряд будов великого розміру в Львові: залізничну станцію, Народний Дім, найбільший готель Львова, школи і т. д.

Пояснення слів

будинок Земства — capitol building of the province

Основні елементи українського стилю за А. Сластіоном

1	шестикутні двері й віконця	
2	арки	
3	вежі з пірамідними дашками	
4	двоярусні дахи із заломами	
5	відкриті галерейки з піддашшям	
6	колони з плетінкою	

Будинок полтавського земства (тепер Краєзнавчий музей)

Школа в селі Яблунівка на Полтавщині

Будівля банку «Дністер» у Львові

Закріплення 10

1. Що спонукало українських архітекторів створити український національний стиль? 2
2. До яких джерел зверталися архітектори у створенні українського національного стилю в архітектурі? 2
3. Хто вважається батьком українського національного стилю в архітектурі? 1
4. Яка будівля вважається найкращим зразком цього напрямку? Що у тій будівлі традиційне «українське»? 3
5. Які архітектори активно працювали на полі творення будівель з українськими рисами? 2

Домашнє дослідження 12

Знайдіть інформацію за схемою внизу про одного з визначних представників новітнього українського національного стилю: Василь Нагірний, Іван Левинський, Василь Кричевський, Опанас Сластьон, Сергій Тимошенко, Кость Мощенко, Євген Сердюк, Віктор Троценко, Константан Жуков, Павло Альошин, Дмитро Дяченко, Олександр Лушпинський, Роман Грицай, Євген Нагірний, Володимир Січинський, Лев Левинський.

- А. Ім'я архітектора: 1
- Б. Дати народження і смерті: 1
- В. Місця проживання: 2
- Г. Славні будівлі, спроектовані цим архітектором: 2
- Ґ. Стиль і характер будов, спроектованих цим архітектором: 2
- Д. Цікаві інформації про життя і долю цього архітектора: 3
- Є. Книжки та вебсайти, з яких ці інформації взяті: 1

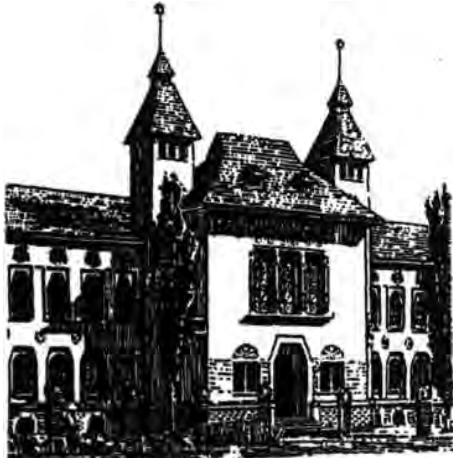

Готель «Гуцульщина» в Яремчі

Мотель «Галич» на оселі Союзівка (США)

Вправа-аналіз: Розгляньте подані тут малюнки будівель у національному стилі. Вкажіть, що у цих будівлях є типовим «українським». 4

Будинок полтавського земства

Проект музею в Кам'янці Подільському

Школа в Києві

Будинок кооперативи в с. Косівка